

ΕΑΠ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΔΙΣ 55

ΘΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2018

ΚΟΡΚΟΔΕΙΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΑΜ 503312

Αναπτύξτε την άποψή σας αναφορικά με την παραδοχή ότι η δημόσια μνήμη, όπως και κάθε μορφή μνήμης, είναι μια επιλεκτική διαδικασία συμπερίληψης και αποκλεισμού

Σύμφωνα με τον κοινωνικό κονστρουκτιβισμό, η μνήμη είναι μια κοινωνική κατασκευή που εξαρτάται από τις επικοινωνιακές μας διεργασίες με το περιβάλλον και ενεργοποιείται ανάλογα με τις συνθήκες της ζωής μας και τις πολιτισμικές αξίες των ομάδων που ανήκουμε. Οι κοινωνικές ομάδες οικοδομούν τα δικά τους κοινά σημεία είτε στο χώρο (μνημεία, ιστορικοί τόποι) είτε στο χρόνο (επέτειοι, γιορτές, ιστορικά γεγονότα).¹ Σε σχέση με το χώρο και το χρόνο διαμορφώνεται η συλλογική μνήμη, ως κοινή συνισταμένη των ατομικών μνημών για ένα γεγονός.

Οι εορτασμοί, οι τελετές, η ανέγερση ή η καταστροφή ενός μνημείου, η επίσκεψη σε έναν ιστορικό τόπο, η δημόσια προβολή μιας ιστορικής ταινίας, οι πόλεμοι μνήμης μέσα από τα Μ.Μ.Ε, είναι γεγονότα και εμπειρίες που ανασυστήνουν το παρελθόν στο παρόν και αποτελούν τη Δημόσια Μνήμη.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπάρχει τις τελευταίες δεκαετίες για τη γεωγραφία της Δημόσιας Μνήμης και όλων των επετειακών εορτασμών. Το ενδιαφέρον αφορά καταρχήν το συμβολισμό του χώρου αλλά και τη διαφύλαξη της ιστορίας, τις πολιτικές σκοπιμότητες των επετείων και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας και του πατριωτισμού.²

Αν και η Δημόσια Μνήμη διαμορφώνεται συνήθως από τους φορείς της επίσημης μνήμης (εξουσία-ΜΜΕ), η αρχική πρωτοβουλία για την ανέγερση ενός μνημείου ή για μια τελετή μνήμης, συνήθως ανήκει στους επιζήσαντες ενός γεγονότος και τις οικογένειές τους.³ Σταδιακά ο κύκλος όσων εμπλέκονται και ελέγχουν το μηχανισμό αναπαραγωγής της μεγαλώνει και αυξάνονται οι πιθανότητες διαφορετικών εννοιολογήσεων, ίσως και ανταγωνιστικών, στην προσπάθεια να καθορίσουν το παρόν τους μέσω των ανακλήσεων της μνήμης.

Εξάλλου το συμβολικό νόημα με το οποίο επενδύονται τα μνημεία και η δημόσια μνήμη αλλάζουν με το χρόνο και απομακρύνονται από το αρχικό νόημα που είχαν κατά τη δημιουργία τους.

Τα μνημεία και οι ιστορικοί χώροι γίνονται και σημεία αμφισβήτησης. Εκεί συγκρούεται η εξουσία της κυρίαρχης ομάδας που επιβάλλει τη μνήμη, με την αντίσταση των ανίσχυρων και νικημένων.⁴ Μια τέτοια σύγκρουση αντίθετων απόψεων ή αυθόρμητες δράσεις έχουν

1 Κοντογιάννη Χριστίνα-Μαρία, Μητροκανέλου Κωνσταντίνα, «Πόλη και Ψυχή, Κατασκευάζοντας Μνήμες ...Στο χώρο και το Χρόνο», Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη, Ιούλιος 2013, σ. 12-13

2 Οι τελετές μνήμης και η δημιουργία μνημειακών τόπων κυριαρχούν σε εποχές εθνικής αναζωπύρωσης ή διαμόρφωσης του κράτους (Ναζιστική Γερμανία, πρώην Σοβιετική Ένωση) και χρησιμοποιούνται για τη νομιμοποίηση της νέας κοινωνικοπολιτικής κατάστασης.

Footnote Kenneth E. & Azaryahu Maoz, «*Toward a geography of memory: Geographical dimensions of public memory and commemoration*», *Journal of Political and Military Sociology*, 2007, σ. 126-127

3 Μόνο στα απολυταρχικά καθεστώτα επιβάλλονται τελετές μνήμης και ανέγερση μνημείων από την κρατική εξουσία αλλά διαρκούν όσο και αυτά. Footnote Kenneth E. & Azaryahu Maoz, ο.π., σ. 129

4 Η αντικατάσταση ή ο βανδαλισμός μνημείων παρατηρείται σε ταραγμένες περιόδους πολιτικής ασυνέχειας των καθεστώτων, όπου το νέο καθεστώς επιβάλλει τις δικές του ιδεολογικές αρχές. Footnote Kenneth E. & Azaryahu Maoz, ο.π., σ. 132.

ιδιαίτερη δυναμική και αξία . Από αυτή την κοινωνική πάλη προκύπτουν επιλεκτικές διαδικασίες επανερμηνείας του παρελθόντος στο κοινωνικό παρόν και χωρικές αλλαγές της δημόσιας μνήμης. ⁵

Κάποιες φορές αναδύονται και συμπεριλαμβάνονται στη Δημόσια Μνήμη νέα στοιχεία του παρελθόντος ,όπως για παράδειγμα αυτά που αφορούν το Ολοκαύτωμα των Εβραίων στην Ελλάδα ή τη μετατροπή του Άουσβιτς από χώρο φριχτών ναζιστικών εγκλημάτων ,σε Μουσείο ενθύμησης και απόδοσης φόρου τιμής στα χιλιάδες θύματα. Για τη χώρα μας η ιστορική προσέγγιση του γεγονότος θεωρήθηκε στοιχείο εθνικής αυτογνωσίας, ώστε να γνωρίσουν οι Έλληνες το Ολοκαύτωμα μιας μειονότητας του Ελληνικού λαού που αποσιωπήθηκε και να μην επικεντρώνονται στο εθνικό αφήγημα για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η κατασκευή μνημείων σε τόπους συγκέντρωσης και μαρτυρίου των Εβραίων ή τόπους ιστορικούς και φορτισμένους με συμβολισμούς και μνήμες, αναπαριστούν το παρελθόν στο παρόν καταδικάζοντας ιδεολογίες « φυλετικής καθαρότητας και ανωτερότητας» που δυναμώνουν τα τελευταία χρόνια αλλά και αποδίδουν φόρο τιμής στα θύματα .⁶

Σε άλλες περιπτώσεις ιστορικά στοιχεία αποκλείονται ή εξαφανίζονται από τη σημασιολόγηση μνημείων. Χαρακτηριστική η περίπτωση του μνημείου της Ακρόπολης που έχει καθιερωθεί παγκόσμια ως μνημείο Κλασσικής Εποχής.

Το μνημείο αυτό παρουσιάζεται αποσπασμένο από την ιστορική συνέχεια και απαλλαγμένο από τις χωρικές αλλαγές που υπέστη κατά τη διάρκεια της ιστορίας.

Το 1843 καταστράφηκε από το επίσημο κράτος το τζαμί που είχε κατασκευαστεί επί τουρκοκρατίας και το 1874 καταστράφηκε ο φράγκικος πύργος στα Προπύλαια. Έτσι η Ακρόπολη παραμένει στην εθνική μας μνήμη κεντρικός τόπος, ιερός και εξαγνισμένος συμβολίζοντας το Χρυσό Αιώνα της εθνικής μας ιδεολογίας.⁷

Ο χώρος ,ο τόπος , το τοπίο είναι το μέσο μέσα από το οποίο με μια συμβολική σχέση και με αφορμή ένα γεγονός ,προβάλλονται κοινωνικές αξίες . Η επιβολή ή η ανάδειξη αυτής της συμβολικής σχέσης είναι διαδικασία συνεχής, δυναμική και διαλεκτική. Οι συμπεριλήψεις νέων στοιχείων ή ο αποκλεισμός άλλων από τη Δημόσια Μνήμη εκπορεύονται από το εκάστοτε ιδεολογικοπολιτικό κοινωνικό πλαίσιο , τις ιδέες, τα πρότυπα και τις αρχές.⁸

5 Foote Kenneth E. & Azaryahu Maoz, ο.π , σ. 129-132

6

Η σιωπή του τραυματικού παρελθόντος έσπασε με την αναγνώριση της 27^{ης} Ιανουαρίου, ως επετείου της «Διεθνούς Μέρας Μνήμης των θυμάτων του Ολοκαυτώματος», μετά από πίεση των Εβραίων της διασποράς , του διεθνούς τύπου και των Ελλήνων των ΗΠΑ.

Ελευθερίου Πολυξένη, «Η Δημόσια Ιστορία ως συγκρουσιακό θέμα: Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων στο Διαδίκτυο», Α Π Θ, Φιλοσοφική Σχολή Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΠΜΣ,Θεσσαλονίκη, 2012, σ. 112-122

7Κοντογιάννη Χριστίνα-Μαρία, Μητροκανέλου Κωνσταντίνα, ο.π., σ. 106-107

8 Κοντογιάννη Χριστίνα-Μαρία, Μητροκανέλου Κωνσταντίνα, ο.π., σ. 88

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Foote Kenneth E. & Azaryahu Maoz, «*Toward a geography of memory: Geographical dimensions of public memory and commemoration*», *Journal of Political and Military Sociology*, 2007
 2. Ελευθερίου Πολυξένη, «*Η Δημόσια Ιστορία ως συγκρουσιακό θέμα: Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων στο Διαδίκτυο*», Α Π Θ, Φιλοσοφική Σχολή Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ΠΜΣ, Θεσσαλονίκη, 2012
Πρόσβαση στις 10-4-2018 από: <https://ikee.lib.auth.gr/record/276454/files/%CE%94%CE%99%CE%91%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%A4%CE%A5%CE%9F%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%9A%CE%91%CE%A5%CE%A4%CE%A9%CE%9C%CE%91.pdf>
 3. Κοντογιάννη Χριστίνα-Μαρία, Μητροκανέλου Κωνσταντίνα, «*Πόλη και Ψυχή, Κατασκευάζοντας Μνήμες ...Στο χώρο και το Χρόνο*», Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη, Ιούλιος 2013
Πρόσβαση στις ,10-4-2018 από :
http://www.greekarchitects.gr/site_parts/doc_files/80.13.10.pdf
-